

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra Herr Panthakaks Historie og Meeninger

Citation: Ewald, Johannes: "Herr Panthakaks Historie og Meeninger", i Ewald, Johannes: *Herr Panthakaks Historie og Meeninger*, udg. af Johnny Kondrup , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1988, s. 179. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewald01dkval-shoot-idm140540296836480/facsimile.pdf> (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: Herr Panthakaks Historie og Meeninger

Som omdrejningsakse mellem den beskrevne og den ubeskrevne livshalvdel står der korte, mislykkede krigsventyr, ja den ene højspændte uge i 1759, da Ewald var på vej ud for at vinde lykken og sin elskedes hånd. I denne uge blomstrede hans sjæl. (Allerede i Magdeburg begyndte skuffelserne, da mødet med majoren havde et andet udfald end forventet, jf. s. 148). Alle hans tilbøjeligheder foldede sig ud – og derom handler selvbiografien, hvis man skifter briller og læser den skematisk. Ernst Frandsen har påvist (*Johannes Ewald*, 2. udg., s. 98), at de tre første afsnit af *Levnet og Meeninger* handler om Ewalds dragningsmod der eventyrlige (Haniborg, Viinflasken I, Høyen I), de tre næste om hans tilbøjelighed for vin (Viin-Flasken II, Høyen II-III), og de følgende fem om hans kærlighed (Arendse I-II, Elskov I-II, Arendse III). Måske virker det lovlig hårdhændet at trække sådanne grænser mellem de enkelte afsnit, men sandt er det i hvert fald, at eventyr, vin og kærlighed udgør de tre »Hæng«, som har styret forfatterens liv. I hin uge, da han var på vej for at blive preussisk husar, for at vinde Arendse, og i en beruset vision på højen tog forskud på sin lykke, forenede de sig saligt til én brusende bølge.

Hinsides dette midt- og kulminationspunkt knækker indlertid bølgen under ham; de tre hæng kammer hver for sig over i desillusion eller tragedie. Eventyrtrangen skuffes, og Ewald må vende hjem som en våd hund. Glæden ved vinen slår over i misbrug og afhængighed. Og kærligheden bereder ham det dybeste tab, da Arendse forlover sig med en hørkræmmer.

For så vidt er der altså nok sammenhæng i Ewalds skildring af sit liv. Der er også mening i, at anden livshalvdel får lov at herligge i mørke, som det tomrum, den i en vis forstand er. Tabets tid, erindrings tid, der står i så skærende kontrast til den håbefulde ungdom (man burde måske sige barndom, men kan ikke få sig til det).

Af dette tomrum rejser sig kun én tilbøjelighed, den digteriske, som da til gengæld får en hovedpart af sin kraft fra de øvrige tilbøjeligheders forlis. De helte, som Ewald tidligere drømte om at ligne, følger han nu »med svulmende Sang«, og hans sjæl smelter »i fortryllende Folcler« derved (s. 99). Den elskede, som han ikke fik, vedligeholder sig endnu uforandret i hans hjerte (s. 138) og fremstår i dugfrisk yndighed på bogens blade, skønt hun i virkeligheden er udtæret af kummer, syg og døden nær (s. 121 f). Den kærlighed, som kaldes »en ulmende Gnist af [en] Levning af Paradiis« (s. 122), korresponde-